

ВІД МАРКА

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ

Іоан Хреститель

1 Початок Євангелії Ісуса Христа, Сина Божого. ²Як написано у пророка Ісаї:

«Послухай! Посилаю посланця свого
Поперед Тебе.
Він підготує дорогу Тобі».

Малахія 3:1

³ «Голос лунає в пустелі і кличе:
«Приготуйте дорогу для Господа;
Зробіте прямими шляхи Його».

Ісаія 40:3

⁴Явився Іоан, що хрестив людей у пустелі, проповідуючи хрещення на покаєння для прощення гріхів. ⁵Уся Юдея і всі мешканці Єрусалиму виходили до нього і хрестилися від нього в річці Йордан, визнаючи гріхи свої. ⁶Іоан носив вбрання з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском, і їв він сарану та дикий мед. ⁷Він проповідував: «Могутніший, ніж я, іде за мною. Я не гідний навіть схилитися й розв'язати ремінці Його сандалій. ⁸Я хрещу вас водою, а Він хреститиме Духом Святим».

Хрещення Ісуса

⁹Саме в ті дні Ісус пішов із Назарету Галилейського й охрестився в Іоана у річці Йордан. ¹⁰Тільки-но вийшовши з води, Він побачив, як небеса розверзлися, й Дух зійшов на нього в подобі голуба. ¹¹І голос пролунав з небес: «Ти Син Мій Улюблений, Ти догодив Мені».

¹²Тоді ж Дух відіслав Його до пустелі. ¹³І перебував Він у пустелі протягом сорока днів. І спокушав Його сатана. Жив Він серед диких звірів, і ангели дбали про Нього.

Ісус проповідує Євангелію

¹⁴Після ув'язнення Іоана Ісус прийшов до Галилеї і проповідував Добру Звістку Божу. ¹⁵Він казав: «Збувся час. Царство Боже близько. Покайтеся та увіруйте в Добру Звістку!»

Ісус призиває перших учнів

¹⁶Ідучи повз Галилейське озеро, Він побачив Симона й Симонового брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. ¹⁷Сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, і Я навчу вас стати ловцями людей». ¹⁸І вони одразу полишили неводи й подалися за Ним. ¹⁹Потім Він пішов далі й побачив Зеведеєвого сина Якова та його брата Іоана, які в човні готували неводи. ²⁰Він тут же гукнув їх. То вони залишили в човні свого батька Зеведея з робітниками й вирушили за Ісусом.

Вигнання нечистого в Капернаумі

²¹І прийшли вони до Капернауму. Наступної суботи Ісус прийшов до синагоги й почав навчати людей. ²²Вони були збен-тежені тією наукою, оскільки Він навчав їх як людина, що має владу, а не як книжник. ²³У тій синагозі був присутній чоловік, одержимий злим духом. Раптом він закричав: ²⁴«Що тобі потрібно від нас, Ісусе з Назарету? Ти прийшов, щоб погубити нас? Я знаю, хто ти є: Божий святий».

²⁵Та Ісус наказав йому: «Вгамуйся й вийди з нього». ²⁶Тут нечистий почав колотити чоловіка в падучій, закричав, і з криком тим нечистий дух вийшов із нього. ²⁷І всі були приголомшені та й почали питати одне одного: «Що це? Нове вчення, ще й могутнє! Він навіть злим духам наказує, і ті слухаються Його!» ²⁸Чутка про Нього хутко поширилася по всіх усядах у Галилеї.

Зцілення недужих

²⁹Разом із Яковом та Іоаном вони залишили синагогу й попрямували до оселі Симона й Андрія. ³⁰Симонова теща лежала в пропасниці, то вони тут же Йому про неї сказали. ³¹Ісус підійшов до неї, взяв її за руку й підвів. Пропасниця залишила жінку й вона почала прислужувати їм.

³²Коли настав вечір, після заходу сонця, до Нього привели всіх хворих і одержимих нечистим. ³³Усе місто зібралося під дверима. ³⁴Багатьох недужих на різні хвороби Він зцілив. І з багатьох вигнав демонів. Та говорити тим нечистим духам Він не дозволяв, бо вони знали, хто Він такий.

³⁵Рано-вранці, до схід сонця, Він залишив оселю, усамітнися в безлюдному місці й там творив молитву. ^{36–37}А Симон і ті, що були з ним, пішли шукати Ісуса, і знайшли Його, і звернулися до Нього: «Всі Тебе шукають». ³⁸Але Ісус відповів їм: «Ми мусимо йти до інших міст, щоб Я міг проповідувати й там, бо саме для цього Я прийшов». ³⁹Так Він мандрував Галилеєю, проповідуючи в синагогах та виганяючи демонів.

Очищення прокаженого

⁴⁰І прийшов до Нього прокажений, і впав перед Ним на коліна, і молив Його про допомогу. Він сказав Ісусу: «Якщо воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». ⁴¹Переїнявшись, Ісус простяг руку, доторкнувся до недужого і сказав: «Моя воля. Очисться». ⁴²Тієї ж миті проказа зійшла з нього і він став чистим. ⁴³Ісус відіслав його, суворо застерігши при тому: ⁴⁴«Дивися ж, нікому нічого не кажи, а піди й покажися священику та принеси офіру за своє очищення, як наказував Мойсей. Це буде свідоцтвом для всіх»¹.

⁴⁵Але той чоловік пішов і почав повсюди розповідати про все. Через те Ісус більше не міг відкрито ввійти у місто, а залишався в безлюдних місцях, і люди приходили до Нього звідусіль.

Зцілення паралізованого

2За кілька днів повернувся Ісус до Капернауму, і по місту чутка пішла, що Він

був дома. ²Зібралося так багато людей, що місця не вистачало навіть за дверима. Ісус говорив їм Своє слово. ³Аж надійшов гурт із паралізованим чоловіком, якого четверо несли на ношах. ⁴Вони не могли пронести чоловіка до Ісуса крізь натовп, тож розібрали дах будинку, де був Ісус, і спустили до кімнати ноші, на яких лежав паралізований. ⁵Коли Ісус побачив, як сильно вони вірять, Він сказав немінному: «Сину, твої гріхи прощені».

⁶Там сиділи деякі книжники, й вони подумали про себе: ⁷«Як Він може казати таке! Він богохульствує! Хто годен прощати гріхи, крім самого Бога?»

⁸Ісус одразу взяв, що вони думали про себе і сказав їм: «Чому ви так думаете? ⁹Що легше — сказати паралізованому: «Твої гріхи прощені», чи сказати: «Встань! Візьми свої ноші і йди»? ¹⁰Але Я доведу, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І Він звернувся до паралізованого: ¹¹«Кажу тобі: Встань! Візьми свої ноші і йди додому». ¹²І той встав, і тут же забрав свої ноші, і на очах у всіх пішов собі. То всі були приголомшені. Вони славили Бога і казали: «Ми ніколи не бачили нічого подібного».

Ісус призиває Левія

¹³І знову вийшов Ісус до озера. Увесь натовп вийшов до Нього, і Він навчав їх. ¹⁴По дорозі Він побачив у митниці Левія, сина Алфієвого. Ісус сказав йому: «Іди за Мною». То Левій встав і вирушив за Ісусом.

¹⁵Згодом Ісус обідав у Левія вдома, а з Ним і Його учнями сиділи за столом багато збирачів податей та грішників. Адже чимало було Його послідовників.

¹⁶Коли книжники, які належали до секти фарисеїв² побачили, що Ісус обідає з грішниками та збирачами податей, вони запитали Його учнів: «Чому Він сидить за одним столом зі збирачами податей і грішниками?»

¹⁷Ісус почув і відповів їм: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. Я прийшов, щоб покликати не праведників, а грішників».

²Фарисеї члени юдейської релігійної групи, які казали, що вони точно виконують усі юдейські закони і традиції.

¹Вірш 44 Левит 14:1–32.

Про піст

¹⁸На той час учні Іоана та фарисеї постилися. Ісуса спитали: «Чому учні Іоана та фарисеї дотримуються поста, а Твої учні не постяться?»

¹⁹Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб друзі нареченого постилися на весіллі, поки наречений ще серед них? ²⁰Але прийде час, коли молодого заберуть від них, і тоді вони почнуть піст. ²¹Ніхто не ставить латки з неусадженої тканини на старий одяг. Якщо хтось зробить це, то нова латка збіжиться й відірветься від старої тканини і діра буде ще більшою. ²²Ніхто не наливає молоде вино в старі міхи. Бо воно їх розірве, і ви втратите як вино, так і міхи. Ні, для нового вина потрібні нові міхи.»

Про суботу

²³Якось ішов Ісус у суботу житнім полем. А учні по дорозі почали зривати колоски. ²⁴То фарисеї загукали до нього: «Поглянь, чому вони роблять те, що в суботу робити не годиться?»

²⁵Ісус відповів їм: «Хіба ви не читали, що робив Давид, коли довелося йому і тим, хто був з ним, потерпати від нужди та голоду? ²⁶Як зайшов він до Божого дому, коли первосвященником був Авіатар. Як він там їв хліби, принесені на офіру Богові, — хліби, що їх мали право їсти тільки священники. А Давид ще й дав супутникам своїм хліба. ²⁷Затямте ж: субота створена для людини, — закінчив Ісус, — а не людина для суботи ²⁸Тож Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу

ЗІ знову Він прийшов до синагоги. Там був чоловік з усохлою рукою. ²А дехто уважно пильнував за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він зціляє того чоловіка в суботу.

³Ісус сказав сухорукому: «Встань перед усіма». ⁴А тоді звернувся до тих, хто стежив за ним: «Що законно: творити добро чи зло у суботу? Рятувати життя чи вбивати?» Та вони змовчали. ⁵Ісус суворо подивився на них, повен скорботи через їхню впертість. Він сказав чоловікові: «Простягни руку». Той простягнув руку, й вона зцілилася. ⁶Тоді фарисеї пішли й почали змовлятися з

іродіанцями проти Ісуса, як вони можуть Його знищити.

Учні гуртуються навколо Ісуса

⁷⁻⁸Ісус і Його учні пішли до озера. А за ними сунув величезний натовп із Галилеї, з Юдеї, з Єрусалима, з Ідумеї, з-за Йордану, з-довкола Тира і Сидона. Всі ці люди прийшли до Ісуса, оскільки почули про діяння Його. ⁹Була така тіснява, що Він наказав учням приготувати для Нього невеликого човна, аби не задавили Його. ¹⁰Він багатьох зцілив, тож усі хворі намагалися протовпитися, щоб доторкнутися до Нього.

¹¹Коли ж нечисті духи бачили Його, то падали долілиць перед Ним і вигукували: «Ти Син Божий». ¹²А Він їх суворо попереджав, щоб не розголошували, хто Він такий.

Вибір дванадцяти апостолів

¹³⁻¹⁵І піднявся Ісус на гору й покликав за Собою кого хотів. Вони піднялися до Нього. Він обрав дванадцятьох і назвав їх апостолами Своїми, щоб могли вони бути поруч із Ним і щоб міг Він послати їх проповідувати. І наділив Він їх владою виганяти демонів. ¹⁶⁻¹⁹Отже, Він призначив дванадцятьох: Симона (якому Він дав ім'я Петро), Якова сина Зеведеєвого і брата Якова Іоана (яким Він дав імена Воанергес, що означає «сини грому»), Андрія, Пилипа, Варфоломія, Матвія, Хому, Якова сина Алфієвого, Тадея, Симона Зілото та Юду Іскаріота, котрий Його і зрадив.

Фарисеї звинувачують Ісуса в тому, що Він одержимий нечистим духом

²⁰І вирушив Ісус додому. І знову зібрався натовп, аж Ісус і учні Його навіть попоїсти не могли. ²¹А рідні Ісуса, почувши про це, вийшли назустріч, щоб забрати Його, бо люди казали, що Він навіжений.

²²Книжники, що прийшли з Єрусалиму, казали: «В Нього вселився Вельзевул!¹ Він виганяє демонів владою володаря демонів!» ²³Ісус погукав їх і заговорив до них притчами: «Як може сатана² виганяти

¹Вельзевул — одне з імен володаря демонів, нечистої сили.

²Сатана — те ж саме, що й Вельзевул.

сатану? ²⁴Якщо царство розділиться й почнуться усобиці, таке царство не зможе вціліти. ²⁵Якщо брат повстане на брата, така родина не зможе вціліти. ²⁶Так само й сатана: якщо почне боротися сам із собою, то не вціліти йому, настане йому кінець. ²⁷Ясна річ, ви не зможете вдертися до хати дужого чоловіка й пограбувати його майно, якщо спершу дужого чоловіка не зв'яжете. ²⁸Істинно кажу вам: людина може дістати прощення всіх своїх гріхів та всіх своїх блюзнірств. ²⁹Але той, хто зневажає Духа Святого, ніколи не діждеться прощення. Більше того — на ньому лежатиме вічний гріх». ³⁰Так відповів Ісус тим, хто казав: «Він одержимий нечистим духом».

Ісусова родина

³¹Прийшли були Ісусові матір та брати. Вони зупинилися надворі й попросили погукати Його. ³²Навколо Нього сиділи люди і сказали Йому: «Поглянь! Твоя мати, брати Твої і сестри надворі питають Тебе».

³³У відповідь Він сказав: «Хто є Моєю матір'ю і Моїми братами?» ³⁴Він обвів поглядом усіх, хто сидів навколо Нього й повів далі: «Ось вони, Моя мати і брати Мої! ³⁵Хто волю Божу виконує, той і є братом Моїм, і сестрою, і матір'ю».

Ісус навчає притчами

4І знову Ісус почав навчати на березі озера. І там навколо Нього зібрався величезний натовп, тому Він сів у човен, що на озері, а люди всі стояли перед Ним на березі. ²І Він багато чого навчав їх, розмовляючи притчами.

Притча про сіяча

³І навчаючи, Він говорив: «Послухайте! Селянин вийшов сіяти. ⁴І сталося так, що деякі зерна впали при битій дорозі, налетіли птахи і склювали їх. ⁵Інші зерна впали на кам'яну породу, де землі було мало. Вони швидко проросли, оскільки лежали неглибоко. ⁶І коли зійшло сонце, воно обпалило паростки. І ті засохли, бо не мали коріння. ⁷Інші зерна впали серед теренів. Терни вигналися й заглушили паростки, і ті не дали врожаю. ⁸Ще інше зерно впало на добру землю і проросло, і виросло, і колос налився, і вродив у тридцатеро, у шістдесят

і навіть у сто разів». ⁹І Він сказав далі: «Той, хто має вуха, нехай почує».

Пояснення притчі про сіяча

¹⁰Коли натовп залишив Ісуса, то дванадцять апостолів та інші Його послідовники запитали Його про притчі. ^{11–12}І Він їм сказав: «Вам дана таємниця Царства Божого. А для тих, хто назовні, все в притчах,

«бо вони дивилися, дивилися, але не бачили,
бо вони слухали, слухали, але не розуміли.
А інакше навернулися б, й були б прощені».

Ісая 6:9–10

¹³І Він сказав їм: «Хіба ви не зрозуміли цієї притчі? Як же ви зрозумієте інші притчі? ¹⁴Сіяч сіє Слово. ¹⁵Одні люди — як ті зерна при дорозі, де Слово посіяне. Як тільки чують його, з'являється сатана і віднімає посіяне в них Слово.

¹⁶Інші — як зерна, кинуті у кам'янистий ґрунт. Коли вони чують Слово, то одразу сприймають його з радістю. ¹⁷Але вони не мають коріння, і їх вистачає не надовго. Коли починаються гоніння чи переслідування через Слово, вони швидко зрікаються своєї віри.

^{18–19}Інші нагадують зерно, що попало між терни. Це ті, що чують Слово, але приходять клопоти земні, спокуса багатства та інші бажання і душать Слово, і воно не дає плодів.

²⁰Ще інші — мовби зерно, що впало в добру землю. Це ті, що чують Слово, і приймають його, і дають щедрий врожай: у тридцатеро, у шістдесят, а то й у сто разів».

Не приховуйте світла

²¹І сказав їм Ісус: «Невже ви заносите в приміщення світильник для того, щоб поставити його під посудину або під ліжку? Чи, може, все ж таки для того, щоб поставити його на підставку? ²²Адже немає нічого прихованого, що не відкрилося б, і немає нічого таємного, на що не пролилося б світло. ²³Хто має вуха — нехай почує». ²⁴І далі Він сказав: «Глибоко обмірковуюте те, що ви чуєте. Якою мірою будете міряти, такою відміряють і вам, і ще й додадуть.

²⁵Бо хто має, додасться йому, хто ж не має, — забереться від нього й те, що він має».

Про Царство Боже

²⁶І Він сказав: «Таким є Царство Боже: Чоловік висіває в землю зерно. ²⁷Він спить ночами й щоранку прокидається, а зерно пускає пагони й росте — він навіть не знає, як. ²⁸Земля сама творить зерно — спершу стеблину, потім суцвіття, і нарешті — повен колос. ²⁹Коли збіжжя визріває, чоловік негайно береться за серп, бо настали жнива».

Притча про гірчичне зерно

³⁰І Він сказав: «З чим іще порівняти Царство Боже? Яку притчу нам використати? ³¹Це як гірчичне зернятко. Воно є найменшою зерниною, як його у землю висівають. ³²Та коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини — з такими розлогими гілками, що птахи небесні можуть гніздитися в її затінку».

³³І багатьма притчами на зразок цієї Він доносив до них Слово — стільки, скільки могли вони зрозуміти. ³⁴Ісус завжди говорив до людей притчами. Тільки тоді, коли учні Його зоставалися самі, Він їм усе пояснював.

Ісус вгамовує бурю

³⁵Увечері того дня Ісус сказав своїм учням: «Нумо, перепливемо на той бік». ³⁶Вони залишили натовп і забрали Його з собою у човен. Там були ще й інші човни з ними.

³⁷Налетів штормовий вітер, хвилі перехлюпували через борт, човен уже був майже повен води. ³⁸Але Ісус на кормі спав собі на подушці. Вони збудили Його й кажуть: «Учителю, невже тобі байдуже, що ми гинемо?» ³⁹Тоді Він прокинувся, вгамував вітер і наказав хвилям: «Тихо! Заспокойтеся!» І вітер вщух, і запала велика тиша. ⁴⁰І звернувся Він до учнів Своїх: «Чого ви злякалися? Чи ви ще не маєте віри?» ⁴¹Але вони були страшенно налякані й перемовлялися між собою: «Хто ж Він такий, що навіть вітер і хвилі морські підкоряються Йому?»

Зцілення біснуватого

⁵І припливли вони на протилежний бік Озера до землі Гарасинської¹. ²Тільки-но Ісус зійшов з човна, як назустріч Йому з-за гробниць вийшов чоловік, одержимий нечистим. ^{3–4}Він жив серед гробниць, і ніхто не міг зв'язати його, навіть ланцюгами. Його часто заковували в кайдани та ланцюги, але він рвав ланцюги й трощив кайдани, і ніхто не міг угамувати його.

⁵Днями й ночами він никав між гробниць в горах, він кричав і бив себе камінням.

^{6–7}Помітивши звіддалік Ісуса, цей чоловік кинувся до Нього, простягся перед Ним на землі і голосно закричав: «Що Тобі треба від мене, Ісусе, Сине Господа Всевишнього? Богом Тебе заклинаю: не муч мене». ⁸(Бо Ісус був наказав йому: «Вийди з чоловіка цього, нечистий душе!»).

⁹Отже, Ісус запитав його: «Як тебе звуть?». А той відповів: «Ім'я мені — легіон² бо нас багато». ¹⁰Він знову і знову просив Ісуса не виганяти їх із тієї землі. ¹¹Неподалік на узвишші пасся великий гурт свиней. ¹²То духи благали Ісуса: «Пошли нас у свиней, аби ми могли вселитися в них». ¹³Ісус дозволив їм. Тож нечисті духи вийшли з чоловіка і вселилися в свиней. І стадо, в якому налічувалося близько двох тисяч голів, кинулося з крутого берега у воду, і всі вони потопилися в озері.

¹⁴А їхні пастухи розбіглися й рознесли чутку по місту та околицях. І люди сходилися, щоб подивитися, що сталося. ¹⁵Вони прийшли до Ісуса й побачили того біснуватого, який був одержимий легіоном. Він сидів одягнений і був у здоровому глузді. Люди перелякалися. ¹⁶Хто бачив, розповіли людям, що трапилося з чоловіком, одержимим нечистими, та про свиней. ¹⁷І люди почали просити Ісуса покинути їхню землю.

¹⁸Коли Він сідав у човен, чоловік, що був одержимий нечистим, попросився, щоб Ісус узяв його з собою. ¹⁹Та Ісус відмовив йому, сказавши: «Іди до дому свого, до своїх

¹**Гарасинською** В стародавніх грецьких рукописах Герасинська земля. А в останніх і пізніших рукописах зустрічається Гадаринська.

²**Legion** військовий підрозділ, що налічував від чотирьох до шести тисяч воїнів.

людей і розкажи, що Господь зробив для тебе і як змилювався над тобою».

²⁰То він пішов і почав усім у Десятимісті¹ розповідати, як багато Ісус зробив для нього. І всі були вражені тим.

Зцілення кровотечивої. Воскресіння дочки слугителя синагоги

²¹Коли Ісус знову переправився на інший берег, великий натовп зібрався навколо Нього. ²²Туди ж, на берег озера, прийшов один із слугителів синагоги на ймення Яір. Побачивши Ісуса, він кинувся Йому в ноги. ²³Яір звернувся до Нього з благанням: «Донечка моя помирає. Прошу тебе: прийди й поклади руки на неї, щоб зцілилася вона і живою zostалася». ²⁴То Ісус пішов з ним. І великий натовп рушив за Ним, щільно оточивши Його.

²⁵Серед них була жінка, що вже дванадцять років страждала від кровотечі. ²⁶Від багатьох лікарів вона натерпілася. Вона витратила на лікування вже все, що мала. Але ніякого полегшення не було, навпаки — ставало тільки гірше. ²⁷Вона чула про Ісуса і тепер підійшла до Нього ззаду в натовпі й торкнулася Його вбрання. ²⁸Вона казала собі: «Якщо я доторкнуся хоча б до Його одягу, я одужаю». ²⁹Тієї ж миті кровотеча припинилася, й жінка відчула в тілі своєму, що хвороба залишила її.

³⁰Але Ісус одразу відчув, що сила вийшла з Нього. Він озирнувся до натовпу й запитав: «Хто торкнувся Мого одягу?» ³¹І учні Його відказали Йому: «Ти бачиш, який натовп зусебіч напирас на Тебе, а Сам запитуєш: «Хто доторкнувся до Мене?»» ³²Та Ісус і далі видивлявся, хто це зробив.

³³Тоді жінка перелякалася, бо знала, що сталося з нею, підійшла до Нього і, впавши долілиць, розповіла Йому всю правду. ³⁴Тоді Він мовив: «Дочко, віра твоя зцілила тебе. Йди з миром і зцілися від твоєї хвороби».

³⁵Поки Він говорив так, прийшли з дому голови синагоги й сказали: «Дочка твоя померла. Навіщо турбуєш Учителя?» ³⁶Але до Ісуса долинули ці слова, й Він звернувся до голови синагоги: «Не бійся. Тільки вір».

¹Десятимістя — спілка десяти охрещених міст за Йорданом, вилучених з Гебрейської території.

³⁷Він нікому не дозволив іти за Собою, крім Петра, Якова та Іоана, Якового брата.

³⁸То вони ввійшли до дому голови синагоги й застали там метушню, плач і голосіння.

³⁹Ввійшовши, Ісус мовив до присутніх: «Навіщо голосити і піддаватися тривозі? Дитина не померла. Вона просто спить».

⁴⁰Вони насміялися з Нього. А Ісус випроводив усіх, а Сам узяв батька й матір дитини, а також тих, хто був з Ним, і ввійшов до кімнати, де лежало дівча.

⁴¹Ісус узяв її за руку й мовив: «Таліта, кум!», що означає: «Дівчинко, Я велю тобі прокинутися!» ⁴²Дівча тут же підвелось й почало ходити по кімнаті (їй було дванадцять років). Усі були приголомшені тим великим дивом. ⁴³Ісус їм усім суворо наказав, щоб ніхто про це не довідався. А також звелів нагодувати дівча.

Ісус повертається до Назарета

БІ залишивши те місце, Ісус вирушив до Свого рідного міста, а за ним пішли Його учні. ²Коли настала субота, Ісус узявся навчати в синагозі. Й багато людей були здивовані, слухаючи Його. Вони дивувалися: «Звідки цей Чоловік усього того набрався? Що то за мудрість дана Йому, що дива такі підвладні рукам Його? ³Чи це не той самий тесля, син Марії? Чи ж не Він брат Якова, Йосії, Юди й Симона? Чи не Його сестри ось тут серед нас?» Людям важко було сприймати Його.

⁴То Ісус сказав їм: «Не буває пророка без пошани. Хіба що в його рідному місті, або серед родичів його, або ж у його власній родині». ⁵І ніяке диво не міг Він там звершити, хіба що на кількох хворих поклав Він руки Свої, зціливши їх. ⁶Він був здивований невірою тих людей. І пішов Він навколишніми селами, навчаючи людей.

Ісус виряджає апостолів на проповідь

⁷Ісус покликав дванадцять апостолів, почав посилати їх по двос, давши їм владу над нечистими духами. ⁸І наказав їм Ісус: «Нічого не беріте з собою в дорогу, крім палиці самої — ні хліба, ні торби, ні грошей в поясах. ⁹Взуйтеся лише в сандалії, а вбрання візьміть тільки те, що на вас. ¹⁰І в який будинок зайдете, там і лишайтесь, поки перебуватимете в цьому місті.

¹¹А якщо десь вас не приймуть і не будуть слухати, то, виходячи звідти, обтрусіть порошок із ніг своїх. То буде їм попередження». ¹²І пішли вони й почали проповідувати, щоб люди каялися в гріхах своїх. ¹³Багато демонів вони вигнали та багатьох недужих намащували оливою і зціляли їх.

Ув'язнення і вбивство Іоана Хрестителя

¹⁴Почув про те цар Ірод¹, бо ім'я Ісуса стало відоме повсюдно. Дехто казав: «То Іоан Хреститель воскрес із мертвих, і тому дива підвладні йому». ¹⁵Інші стверджували: «То Ілля». А ще інші гадали: «То пророк, такий, як були в давні часи». ¹⁶А коли про все це почув Ірод, він сказав: «Іоан, якому я відтрав голову, повстав із мертвих».

¹⁷То ж сам Ірод віддав був наказ схопити Іоана й кинути його до в'язниці. Те сталося через Іродіаду, дружину Іродового брата Пилипа. Бо Ірод узяв з нею шлюб. ¹⁸А Іоан наполягав: «Не годиться тобі брати за себе дружину брата свого». ¹⁹⁻²⁰І Іродіада затаїла лють на Іоана й хотіла вбити його. Але нічого вдіяти не могла, оскільки Ірод боявся Іоана, знаючи його як чоловіка праведного й святого, і оберігав його. Слухаючи Іоана, Ірод був збитий з пантелику, але водночас він отримував втіху.

²¹Та от настав сприятливий день. На свій день народження Ірод запросив на обід своїх урядовців, воєначальників і найможновладніших людей Галилеї. ²²Коли ввійшла дочка Іродіади й дуже догодила своїм танком Іродові та його гостям, цар звернувся до неї: «Проси все, що побажеш. І я дам тобі». ²³І він поклявся їй: «Я дам тобі все, що попросиш — хоч півцарства!» ²⁴Та вийшла й запитала в матері: «Що мені попросити?» І мати їй сказала: «Голову Іоана Хрестителя». ²⁵Дівчина тут же кинулася до царя й зажадала: «Я бажаю, щоб ти мені зараз подав голову Іоана Хрестителя на таці».

²⁶Цар дуже засмутився, але через клятву й через гостей своїх не хотів їй відмовити. ²⁷⁻²⁸То він негайно послав ката з наказом

принести Іоанову голову. І той пішов та відтрав голову Іоанову і приніс її на таці й віддав дівчині, а вона віддала її своїй матері. ²⁹Коли Іоанові учні почули про те, вони прийшли й забрали його тіло та поклали у склеп.

Ісус нагодував п'ять тисяч людей

³⁰Посходилися до Ісуса апостоли й розповіли про все, що вони зробили, чого людей вчили. ³¹І Він їм сказав: «Підемо зі Мною в тихе місце, й ви трохи спочинете». Бо навколо завжди було повно людей, які снували туди й сюди, навіть поїсти не було можливості.

³²От вони сіли в човен і попливли самі до тихого місця. ³³Але чимало людей помітили, як вони відпливали, і впізнали їх, та з усіх міст люди побігли берегом і дісталися до того місця раніше, ніж Ісус та апостоли. ³⁴Коли Ісус зійшов на берег, то побачив величезний натовп. Він дуже співчував тим людям, бо вони були, мов вівці без пастуха. І почав Ісус навчати їх.

³⁵День хилився до надвечір'я. Учні Його підійшли до Нього й мовили: «Це місце віддалене від житла, і вже пізно. ³⁶Хай люди підуть по навколишніх господарствах і селах і придбають собі якоїсь їжі». ³⁷Та Він їм відповів: «Ви нагодуйте їх». А вони кажуть: «Щоб придбати достатньо їжі для такої купи народу, треба щонайменше двісті динарів»². ³⁸Ісус запитав: «Скільки буханок хліба ми маємо? Підіть подивіться». Вони подивилися й кажуть: «П'ять хлібів і дві рибини».

³⁹Ісус наказав учням розсадити людей на зеленій траві групами. ⁴⁰І вони розсілися групами по сто й по п'ятдесят осіб. ⁴¹А Він узяв п'ять хлібів і дві рибини, підвівши очі до небес, возніс хвалу й розломив хліби. І Він роздав їх Своім учням, щоб нагодували народ. Так само розділив Він між ними усіма й дві рибини. ⁴²І всі їли й наїлися. ⁴³І ще вони забрали з собою дванадцять кошиків, повних шматків хліба й риби. ⁴⁴А їло ж той хліб п'ять тисяч чоловік.

¹Ірод Тут ідеться про тетрарха Ірода Антипу, сина Ірода Великого, що правив четвертою частиною Юдейського царства (Галилеєю та Персеєю).

²Динар грошова одиниця, що приблизно дорівнювала денному заробітковій робітника.

Ісус іде по воді

⁴⁵Тоді Ісус наказав своїм учням негайно сідати в човен і плисти поперед Нього до іншого берега, до Вefсаїди, доки сам Він відпустить натовп. ⁴⁶Залишивши людей, Ісус зійшов на гору помолитися. ⁴⁷Коли настав вечір, човен був на середині озера, а Ісус лишався один на суходолі. ^{48–49}Він бачив Своїх учнів, що мордуються з веслами, бо вітер був зустрічний. Десь на світанку Він пішки рушив до них, просто по воді. І вже був майже перегнав їх, коли вони побачили, як Він іде по воді, й вирішили, що то привид, і закричали. ⁵⁰Бо всі Його побачили й були нажахані. Тієї ж миті Він заговорив до них. І сказав: «Будьте сміливі. Це Я. Не бійтеся». ^{51–52}І Він заліз до них у човен, і вітер вщух. А вони були здивовані, бо не зрозуміли чуда, що сталося з хлібами. Вони були тугодуми.

Зцілення недужих у землі Генісаретській

⁵³Перетнувши озеро, вони пристали до землі біля Генісарета і прив'язали човен. ⁵⁴Коли вони зійшли з човна, люди впізнали Ісуса. ⁵⁵Хоч би де почули, що Він там є, бігли по всіх усядах, щоб нести до Нього хворих на матрацах. ⁵⁶І куди б Він не йшов — по селах, містах, хуторах — скрізь на майдани виносили хворих і благали дозволити їм хоча б торкнутися краю Його одягу. І кожен, хто торкався, той одужував.

Закон Божий і людські правила.

7 Прийшли до Нього з Єрусалиму фарисеї і дехто з книжників. ²Вони побачили деяких Ісусових учнів, що їли «нечистими» руками, тобто немитими. ³(Бо фарисеї і всі юдеї, дотримуючись традицій своїх пращурів, не беруться до їжі, доки не вимиють руки належним чином. ⁴А повернувшись із ринку, вони не вживають продуктів, поки не омиються. Існує й багато інших звичаїв, яких вони дотримуються, — як то омиття чаш, глеків, мідного посуду та лави).

⁵То ж фарисеї та книжники запитали Ісуса: «Чому Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і вживають їжу, не омивши руки?» ⁶Ісус відповів їм:

«Правий був пророк Ісая, коли писав про вас, лицемірів:

«Ці люди шанують Мене на словах,
та їхні серця далеко від Мене.

⁷ Пошана їхня до мене — даремна,
бо вчення їхнє — то закони,
придумані людьми».

Ісая 29:13

⁸Божу заповідь ви зневажили, а людських звичаїв дотримуетесь». ⁹І далі вів Ісус: «У вас це спритно виходить: відкинути Божий Закон, аби насадити свої власні звичаї. ¹⁰Бо Мойсей заповідав: «Шануйте своїх батька й матір»¹. І ще: «Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути»². ^{11–12}Але ви стверджуєте, що коли хтось скаже своїм батькові й матері: «Все, чим я вам заборгував, я вже віддав Богові», то такий чоловік уже має право не піклуватися про батьків своїх. ¹³Так ви зводите нанівець Закон Божий звичаєм, який самі встановили. І ще багато подібного ви чините».

Що людину поганить?

¹⁴Ісус знову скликав до себе народ і звернувся до нього: «Всі Мене послухайте і зрозумійте! ¹⁵Ззовні немає нічого такого, що могло б опоганити людину, ввійшовши в неї. Але заплямувати людину може те, що виходить із неї».³

¹⁷Коли Ісус залишив натовп і ввійшов у дім, учні запитали Його про цю притчу. ¹⁸І Він відповів: «Невже ви не зрозуміли? Невже не ясно, що людину не може заплямувати ніщо з того, що входить у неї ззовні? ¹⁹Бо воно потрапляє не до серця, а до шлунку, і потім виходить геть». (Так Він проголосив будь-яку їжу чистою). ²⁰І Він додав: «Людину поганить те, що виходить із неї. ^{21–22}Адже це зсередини, з людського серця виходять лихі думки та блуд, грабіжництво, вбивство, перелюби, жадність, злоба, брехня, непристойність, заздрість, наклеп, пиха й дурість. ²³Усе це зло йде зсередини й робить людину нечистою».

¹«Бо Мойсей ... матір» Повторення Закону 5:16.

²«Хто злословить ... має бути» Вихід 21:17.

³Вірш 16 Ця фраза є в кількох грецьких рукописах Євангелії, але не в усіх.

Ісус допомагає поганській дитині

²⁴Залишивши те місце, Ісус подався до околиць Тира. Він увійшов у дім та хотів, щоб ніхто не довідався, що Він там був, але так і не зміг утаїтись. ²⁵Та одна жінка, в якої дочка була одержима нечистим, негайно почула про Ісуса, прийшла і впала перед Ним на коліна. ²⁶Жінка була грекинею, народилася в Сирійській Финикиї. Вона благала Ісуса вигнати біса з її дочки.

²⁷Ісус сказав їй: «Не годиться годувати собак, коли ще діти не нагодовані». ²⁸Та вона відповіла: «Так, Боже, але й собакам під столом перепадають крихти від того хліба, що діти їдять». ²⁹Тоді Ісус мовив до неї: «За цю відповідь можеш іти з миром; біс вийшов із твоєї дочки». ³⁰Жінка пішла додому й побачила, що дочка її лежить у ліжку, а біс і справді залишив її.

Зцілення глухого

³¹Ісус залишив околиці Тира й подався через Сидон до Галилейського озера через околиці Десятимістя. ³²Там до Нього привели глухого чоловіка, який і говорив дуже погано. І благали Ісуса покласти руки на нього. ³³Ісус відвів глухого вбік, подалі від натовпу, і вклав пальці в його вуха. Потім, сплюнувши, Ісус торкнувся його язика. ³⁴Тоді подивився на небо, глибоко зітхнув і сказав глухому: «Еффата!» (Тобто: «Відкрийся!»).

³⁵І тієї ж миті вуха глухого відкрилися, і язик його розв'язався, і він почав говорити виразно. ³⁶Ісус наказав усім присутнім нікому про це не розповідати. Але чим суворіше Він наказував, тим більше вони розголошували. ³⁷Всі були дуже вражені й казали: «Він все робить добре, навіть глухого навчає чути, а німого — говорити».

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловік

8 Тими днями, коли знову був зібрався великий натовп, а їсти було нічого, Ісус покликав Своїх учнів і сказав їм: ²«Мене обурює жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. ³Якщо я відішлю їх додому голодних, вони можуть заслабнути в дорозі, адже дехто з них прийшов дуже здалеку». ⁴Учні відповіли Йому: «Хіба в цій віддаленій місцині знайдеш достатньо їжі, аби

нагодувати стільки людей?» ⁵Ісус запитав їх: «Скільки буханок хліба ви маєте?» — «Сім», — відповіли вони.

⁶Тоді Ісус звелів людям сісти на землю. А Сам узяв сім хлібин, віддав подяку, а потому розломив хліби й подав Своїм учням, аби ті нагодували народ. І вони роздали хліб людям. ⁷Також вони мали кілька дрібних рибин. Ісус віддав подяку й звелів учням роздати рибу також. ⁸Люди поїли й наїлися. І зібрали сім кошиків, повних залишків хліба й риби. ⁹А їдців же було близько чотирьох тисяч. Потому Ісус відпустив їх.

Ісус викриває фарисеїв

¹⁰І сів Ісус у човен разом з учнями Своїми й прибув до землі Далманутської. ¹¹Фарисеї підійшли до Ісуса і почали питати Його, вимагаючи небесного знамення, щоб випробувати Його. ¹²Глибоко зітхнувши, Ісус відповів: «Чому цей рід вимагає від Мене знамення? Істинно кажу вам: ніякого знамення цьому роду не буде». ¹³Після того Ісус залишив їх, повернувся в човен і поплив до іншого берега.

¹⁴Тут з'ясувалося, що учні Його забули взяти з собою хліб, і в човні не було нічого, крім однієї буханки. ¹⁵То Ісус остеріг їх: «Бережіться фарисейських дріжджів та дріжджів Іродових». ¹⁶Вони почали обговорювати це між собою: «Ми взагалі не маємо хліба». ¹⁷Знаючи, про що вони говорять, Ісус мовив: «Навіщо говорити, що немає хліба? Чи ви не знаєте чи не розумієте й досі? Невже ж розум ваш потьмарився? ¹⁸Ви маєте очі — то невже не бачите? Маєте вуха — невже не чуєте? Чи не пам'ятаєте? ¹⁹Коли Я розломив п'ять хлібів для п'яти тисяч їдців, скільки кошиків із залишками ви зібрали?» — «Дванадцять», — відказали вони. ²⁰«А коли Я розломив сім хлібів для чотирьох тисяч — скільки кошиків зібрали ви тоді?» — «Сім», — відповіли вони. ²¹І запитав їх Ісус: «Чи й досі ви не збагнули?»

Зцілення сліпого у Вефсаїді

²²І прийшли вони до Вефсаїди. Привели люди до Ісуса сліпого й благали доторкнутися до нього. ²³Він узяв сліпого за руку й повів його за село. Там, послинивши йому очі, Ісус поклав руки на нього й

запитав: «Ти щось бачиш?» ²⁴І кинувши погляд, той відповів: «Я бачу людей. Вони подібні до дерев, що походжають собі». ²⁵Знову Ісус поклав руки на очі сліпому. І той широко розплющив очі. Зір йому відновився, й він чітко побачив усе навколо. ²⁶Тоді Ісус відпустив його додому, застерігши: «Не заходь до Вефсаїди».

Петро називає Ісуса Христом

²⁷Ісус і Його учні подалися до поселень довкола Кесарії Филипової. Й по дорозі Він запитав учнів: «Що кажуть люди — хто Я?» ²⁸Ті відповіли: «Одні кажуть, що Ти Іоан Хреститель, інші — що Ілля. А дехто вважає, що Ти — один з пророків». ²⁹Та Ісус запитав їх: «Але що ви скажете, хто Я є?» Йому відповів Петро: «Ти Христос». ³⁰Тоді Ісус застеріг їх, щоб нікому про Нього не казали.

Ісус передбачає смерть свою

³¹І почав Він їх навчати: «Син Людський мусить багато вистраждати, Його мусять відцуратися старійшини, й первосвященики, й книжники. Його мусять вбити, але Він має воскреснути на третій день». ³²Ісус сказав їм про це відкрито. А Петро відвів Ісуса вбік і став картати Його. ³³Та Він повернувся й поглянув на учнів Своїх і з докором сказав Петрові: «Відступись від Мене, сатано! Не про Боже ти думаєш, а про людське».

³⁴Потім, підкликавши до Себе люд і учнів Своїх, Ісус сказав: «Якщо хтось хоче йти за Мною, він мусить зректися себе, узяти на себе хрест свій і рушати за Мною. ³⁵Бо хто прагне врятувати життя своє, той втратить його. Але хто втратить життя за Мене й за Добру Звістку, той врятує його».

³⁶Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але занапастить душу? ³⁷Бо що тоді може дати людина навзаєм за душу свою? ³⁸Якщо ж хтось із-поміж цього зрадливого й грішного покоління соромиться Мене й Мого вчення, то Син Людський соромитиметься його, коли явиться, осяяний славою Свого Батька, з ангелами святими».

9І сказав їм Ісус: «Істинно кажу вам: Серед тих, хто стоїть тут, є ті, що не спізнають смерті, доки не побачать що Царство Боже прийшло в силі».

Преображення Ісуса

²Через шість днів Ісус узяв Петра, Якова та Іоана й тільки з ними трьома пішов на високу гору. І Він преобразився перед ними.

³Вбрання Його стало променистим, неймовірно білим — ніяка прачка не могла б його так відбілити. ⁴Й Ілля та Мойсей явилися перед ними й говорили з Ісусом. ⁵І Петро, звернувшись до Ісуса, сказав: «Учителю, як добре, що ми тут. Дозволь нам напнути три намети — один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». ⁶Петро не знав, що сказати, бо вони були налякані.

⁷З неба спустилася хмара й накрила їх тінню. І голос долинув із хмари: «Це Мій Улюблений Син. Слухайтеся Його». ⁸І раптом, озирнувшись, вони побачили, що більше з ними нікого немає, крім Самого Ісуса.

⁹Коли вони спускалися з гори, Ісус наказав їм нікому не розповідати про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих. ¹⁰І вони добре те зятамили, тільки міркували між собою, що то означає — воскреснути з мертвих. ¹¹Вони запитали Ісуса: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?» ¹²Ісус відповів: «Це так, Ілля мусить першим прийти і все приготувати. Але чи не написано про Сина Людського, що Він прийме багато мук і буде зневажений? ¹³Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, і вони зробили з ним те, що хотіли, як і було про нього написано».

Зцілення хлопця, одержимого нечистим духом

¹⁴Коли вони повернулися до інших учнів, то побачили, що великий натовп зібрався навколо них, і книжники сперечаються з ними. ¹⁵Побачивши Ісуса, всі були вражені й побігли назустріч, щоб привітати Його. ¹⁶Ісус запитав: «Про що ви з ними сперечалися?» ¹⁷І один з-поміж натовпу відповів: «Я привів до Тебе свого сина. Він одержимий нечистим духом, і цей дух не дає йому розмовляти. ¹⁸Як ухопить його, то кидає об землю. На устах піна виступає, він скрегоче зубами, дерев'яніє. Я просив Твоїх учнів вигнати нечистого, але вони не змогли».

¹⁹На те Ісус сказав їм: «О роде невірний! Скільки ж Мені бути з вами? Скільки ж

Мені вас терпіти? Приведіть його до Мене!»²⁰Тільки-но побачивши Його, нечистий заколов хлопця в трясотищі. Той упав, почав качатися по землі, й піна виступила на устах його.²¹Ісус запитав його батька: «Як давно з ним таке?» Батько відповів: «З дитинства.²²Багато разів він кидав мого сина в огонь або в воду, щоб убити його. Якщо Ти можеш щось зробити, змилостивись, допоможи нам». ²³Ісус промовив: «Ти сказав: «Якщо можеш». Немає нічого неможливого для того, хто вірує». ²⁴Тієї ж миті батько вигукнув: «Але я вірю! Допоможи невір'ю моєму!»

²⁵Побачивши, що натовп оточує їх, Ісус заговорив суворо до нечистого: «Ти, душе глухий і німий, наказую тобі вийти з цього хлопця й ніколи більше не входити в нього!» ²⁶Нечистий дух завершав, затрусив хлопця в жадливих конвульсіях і вийшов з нього. Було схоже на те, що хлопець помер, ото ж багато хто з людей казали, що він мертвий.²⁷А Ісус узяв хлопця за руку, підняв його й поставив на ноги.

²⁸Коли Ісус повернувся до помешкання, учні запитали Його на самоті: «Чому ж ми не змогли вигнати нечистого?» ²⁹То Він сказав їм: «Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви».

Ісус удруге передрікає свою смерть і воскресіння

^{30–31}І пішли вони звідти — подорожувати Галилеєю. І Він не хотів, щоби про те хтось знав, бо Він навчав учнів Своїх. Ісус казав їм: «Сина Людського буде віддано людям у руки, і люди вб'ють Його. Але через три дні після вбивства Він воскресне».

³²Та учні Його не розуміли цих слів, а розпитувати не наважувалися.

Хто хоче бути першим, хай буде найменшим

³³І прийшли вони до Капернаума. І як уже сиділи в хаті, запитав Він Своїх учнів: «Про що ви говорили дорогою?» ³⁴На те вони змовчали, бо по дорозі сперечалися були, хто є найбільш великим.³⁵То Він сів, гукнув усіх дванадцятьох і мовив до них: «Хто хоче бути першим, хай буде останнім, хай буде слугою всім». ³⁶Він узяв дитину і поставив її перед ними. І обійнявши її, Він сказав Своїм учням: ³⁷«Хто приймає одного

з цих малих дітей в ім'я Моє, той приймає Мене. А хто приймає Мене, той приймає не лише Мене одного, а й Того, Хто послав Мене».

Хто не проти нас — той з нами

³⁸Іоан сказав Йому: «Вчителю, ми бачили чоловіка, який виганяв біса Твоїм іменем. Ми намагалися зупинити його, оскільки він не є одним із нас». ³⁹Та Ісус промовив: «Не зупиняйте його, бо той, хто творить диво в ім'я Моє, невдовзі вже не зможе лихословити про Мене. ⁴⁰Хто не проти нас — той за нас. ⁴¹Хоч би хто дав вам води напитися через те, що ви належите до Христа, то істинно кажу вам — той напевне дістане свою винагороду.

⁴²Але хто введе в гріх одного з малих оцих, що вірують в Мене, — то краще б його було кинуто в воду з жорном млиновим на шиї. ⁴³І якщо рука твоя примушує тебе на гріх, відітни її. Краще увійти у вічне життя калікою, ніж з обома руками піти у пекло незгасне¹. ⁴⁵І якщо нога твоя примушує тебе грішити, відітни її. Краще увійти у вічне життя кульгавим, ніж із двома ногами бути кинутим до пекла². ⁴⁷Якщо око твоє примушує тебе на гріх, виколи його. Краще однооким увійти у вічне життя, аніж з обома очима бути ввергнутим у пекло, де ⁴⁸їхні черви не вмирають, і вогонь пече незгасний. ⁴⁹Бо кожен буде вогнем просолений.

⁵⁰Сіль — то добра річ. Але якщо вона втратить солоність, як її знову такою зробити? Майте сіль у собі й живіть у злагоді з собою».

Ісус говорить про розлучення

10І пішовши звідти, Ісус прийшов до землі Юдейської та землі, що по той бік Йордану. І знову натовп зібрався навколо Нього. І навчав Він людей за звичаєм Своїм. ²Підійшли до Нього кілька фарисеїв і запитали: «Чи за законом це — чоловікові розлучатися з дружиною своєю?» Бо хотіли випробувати Ісуса. ³Він промовив: «Що вам Мойсей заповідав?»

¹Вірш 43 Так само в деяких рукописах є вірш 44 в якому також ідеться про те ж, що й у вірші 48.

²Вірш 45 Так само в деяких рукописах є вірш 46 в якому також ідеться про те ж, що й у вірші 48.

⁴Вони кажуть: «Мойсей дозволив чоловіку написати посвідку, що він відпускає дружину, і розводиться з нею».

⁵Тоді Ісус сказав їм: «Мойсей написав цей закон із огляду на впертість ваших сердець. ⁶Але від початку створення Бог «сотворив їх чоловіком і жінкою»¹. ⁷Ось чому чоловік покине своїх батька та матір і з'єднається з дружиною своєю. ⁸І стануть вони однією плоттю»², і більше не буде їх двоє, а буде одна плоть. ⁹Отож не людині розлучати тих, хто Богом спаровані». ¹⁰Коли вони були в домі, учні знову запитали Його про це. ¹¹І Він сказав їм: «Хто зі своєю дружиною розводиться й бере шлюб з іншою жінкою, той чинить перелюб щодо дружини. ¹²І якщо вона розлучається з чоловіком своїм і бере шлюб з іншим, то чинить перелюб».

Ісус благословляє дітей

¹³Люди приносили до Нього малих дітей, аби Він торкнувся їх. Але учні Його дорікали цим людям. ¹⁴Коли почув це Ісус, то розгнівався й сказав: «Хай діти малі йдуть до Мене. Не зупиняйте їх, бо Царство Боже належить таким, як вони».

¹⁵Істинно кажу вам — хто не приймає Царство Боже так же щиро, як дитя мале, той ніколи в нього не ввійде». ¹⁶Ісус пригорнув дітей, поклав на них руки і благословив їх.

Ісус розмовляє з багатим чоловіком

¹⁷Коли Ісус вирушив у путь, підбіг до Нього один чоловік, упав на коліна й запитав: «Учителю Добрий, що я маю зробити, аби успадкувати вічне життя?» ¹⁸На те Ісус йому сказав: «Чому ти називаєш Мене добрим? Ніхто не є добрим, крім єдиного Бога. ¹⁹Тобі відомі заповіді — не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не давай неправдивих свідчень, не чини кривди, шануй батька й матір своїх»³.

²⁰Той відповів: «Я з юності дотримуюся всього цього». ²¹Ісус подивився на нього, відчув любов до нього і сказав: «Одного тобі бракує. Підійди й продай усе, що маєш, а

що вторгуєш — роздай бідним. І матимеш скарб на Небі. Тоді приходи і йди за Мною».

²²Той чоловік, глибоко розчарований Ісусовими словами, пішов собі засмучений, бо був він дуже багатий. ²³Ісус подивився й мовив до Своїх учнів: «Як же важко для багатіїв увійти в Царство Боже».

²⁴Учні були здивовані Його словами. А Ісус повторив: «Діти мої, як важко увійти до Царства Божого! ²⁵Легше верблюдові пройти крізь вушко в голці, ніж багатому увійти в Царство Боже». ²⁶Учні були ще дужче вражені і казали один одному: «Тоді хто ж може бути спасений?» ²⁷Поглянув на них Ісус і сказав: «Це неможливо для людей, але не для Бога, бо для Нього немає нічого неможливого».

Винагорода апостолам

²⁸Почав говорити Петро: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою». ^{29–30}Ісус відповів: «Правду кажу вам: немає такого, хто полишив хату, братів, сестер, матір, батька, дітей або лани в ім'я Мос чи в ім'я Євангелії, і не одержить ще в цьому житті у сто разів більше помешкань, братів, сестер, матерів, дітей і ланів — так само, як і переслідувань, а також вічне життя — в прийдешньому часі. ³¹Але багато тих, хто сьогодні перші, стануть останніми, а останні — першими».

Ісус утретє говорить про Свою смерть і воскресіння

³²Було це по дорозі до Єрусалиму. Ісус ішов попереду. Учні Його були збентежені, а ті, що йшли позаду, відчували страх. Знову Ісус відкликав дванадцятьох і почав розповідати їм про те, що має статися з Ним: ^{33–34}«Послухайте! Ми йдемо до Єрусалиму, і буде там Сина Людського віддано до рук первосвящеників та книжників. І засудять вони Його на смерть, і віддадуть поганам, і насміхатимуться з Нього, й плюватимуть на Нього, й шмагатимуть Його батогами, і вб'ють. Але через три дні Він воскресне».

Прохання синів Зеведеєвих

³⁵Підходять до Нього Яків та Іоан Зеведеєві та й кажуть: «Учителю, ми хочемо, щоб Ти зробив для нас хоч би про що ми попросили Тебе». ³⁶Ісус запитав їх:

¹Вірш 6 Буття 1:27.

²Вірш 8 Буття 2:24.

³«Тобі ... своїх» Вихід 20:12–16, та Повторення Закону 5:16–20.

«Що ж ви хочете, щоб я зробив для вас?»
³⁷А вони кажуть: «Дозволь нам сидіти з Тобою у славі Твоїй — одному сидіти по праву руку, а другому — по ліву».

³⁸Ісус відповів: «Ви не знаєте, про що ви просите. Чи зможете ви випити чашу, яку Я п'ю, і прийняти таке хрещення, яке Я приймаю?»
^{39–40}Вони кажуть: «Зможемо». Тоді Ісус сказав їм: «Ви вип'єте ту чашу, яку Я п'ю, і приймете таке хрещення, яке Я приймаю, але кому сидіти по праву й по ліву руку від Мене, — те не Я вирішую. Ці місця належатимуть тим, для кого їх приготовано».

⁴¹Коли почули це інші десятеро, дуже розгнівалися вони на Якова та Іоана. ⁴²Та Ісус погукав їх до себе й сказав: «Ви знаєте, що ті, хто вважаються правителями поганів, панують над людьми, а їхні намісники гноблять людей. ⁴³Поміж вас так не буде, але хто з вас хоче бути великим, — хай стане слугою для вас. ⁴⁴А хто хоче стати першим серед вас, хай буде рабом для всіх. ⁴⁵Бо навіть Син Людський прийшов не для того, щоб Йому служили, а щоб служити іншим і життя Своє віддати за багатьох як викуп».

Зцілення сліпого

⁴⁶І прийшли вони до Єрихона. А коли Ісус виходив з Єрихона в супроводі Своїх учнів та великого натовпу, при дорозі сидів сліпий жебрак Вартимей, син Тимеїв. ⁴⁷Почувши, що то йде Ісус із Назарету, він загукав: «Ісусе, сине Давидів, змилуйся наді мною!»
⁴⁸Багато людей почали докоряти йому, щоб він замовк. Але він гукав іще голосніше: «Сине Давидів, змилуйся наді мною!»

⁴⁹Аж Ісус зупинився й сказав: «Покличте його». Сліпого покликали, кажучи: «Будь мужнім! Підводься, Він кличе тебе».
⁵⁰Сліпий, скинувши верхню одєжину, швидко підвівся й підійшов до Ісуса. ⁵¹Ісус запитав його: «Що ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?» Сліпий сказав: «Учителю. Я знову хочу бачити.» ⁵²Ісус сказав йому: «Иди! Твоя віра врятувала тебе». І той тут же прозрів і пішов слідом за Ісусом по дорозі.

Ісус в'їжджає до Єрусалима

11^{1–2}Коли наблизились до Єрусалиму, до Ветфагії та Вефанії, що біля Оливної

гори, Ісус послав двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це село, що перед вами. Тільки-но ввійдете, то знайдете припнутого віслюка, на якому ніхто ще не їздив. Відв'яжіть його й приведіть сюди. ³А якщо хто запитає вас: «Для чого ви це робите?», то ви мусите відповісти: «Віслюк потрібен зараз Господу, але Він негайно пришле його сюди».

⁴Отож пішли вони й знайшли віслюка, припнутого до дверей на вулиці. Відв'язали його. ⁵Дехто з людей, що стояли там, запитав їх: «Що ви робите? Навіщо віслюка відв'язуєте?»
⁶І вони відповіли, як Ісус їх навчив, тож люди дозволили їм забрати віслюка. ⁷І до Ісуса привели вони віслюка, поклали на нього свій одяг, а Ісус сів на нього верхи.

⁸Багато хто з людей стелив свій одяг на дорогу, інші — зелене віття, зрізане в лузі. ⁹Ті, що йшли попереду й позаду, вигукували:

«Осанна!»¹

Благословен той, хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25–26

¹⁰ Благословенне прийде царство батька нашого Давида!
 Осанна Небесам Всевишнім!»

¹¹І увійшов Ісус до Єрусалиму й ступив у храм, і оглянув усе навколо. Але оскільки було вже пізно, Він вирушив із дванадцятьма до Вефанії. ¹²Наступного дня, коли вони виходили з Вефанії, Ісус зголоднів. ¹³Ще здалеку Він помітив ряснолисте фігове дерево й підійшов подивитися, чи не знайдеться на ньому плодів. Та наблизившись, Ісус нічого, крім листя, на дереві не побачив, оскільки була не та пора, коли родить фігове дерево. ¹⁴Тоді Він промовив до дерева: «Хай же повік більш ніхто не їсть плодів твоїх!» І учні Його те чули.

Ісус у храмі

¹⁵І пішли вони до Єрусалиму. І як увійшли в храм, то почав Ісус виганяти звідти всіх, хто щось продавав або купував

¹Осанна Гебрейське слово, що вживалося в молитвах до Бога. В цьому випадку це був вираз радості, прославляючий Бога і Його посланця.

там. Він перевертав столи міняв та лави тих, хто торгував голубами. ¹⁶І не дозволяв нікому нічого проносити через храм. ¹⁷Потім почав навчати їх, промовляючи: «Чи не сказано в Святому Письмі: «Дім мій стане домом молитви для всіх народів»? А ви перетворили його на розбійницьке кубло»¹. ¹⁸Первосвященики та книжники почули те й почали обмірковувати, як убити Його. Бо боялися Його, адже весь народ був так вражений Його наукою.

¹⁹Як настав вечір, Ісус і Його учні подалися за місто.

Сила молитви

²⁰А вранці, йдучи повз фігове дерево, вони побачили, що воно геть висухло від самого кореня. ²¹Петро згадав і гукнув до Ісуса: «Вчителю, поглянь! Те дерево, що Ти прокляв, геть усохло». ²²Ісус відповів на те: «Майте віру в Бога. ²³Правду кажу вам — коли хтось скаже цій горі: «Зруш з місця і в море впادي», і якщо не матиме він сумнівів у серці своєму і віритиме, що збудеться те, чого він просить, — то воно неодмінно збудеться. ²⁴Ось чому я й кажу вам: чого б не просили ви у молитві, вірте, що ви його вже одержали, — тоді й буде воно ваше. ²⁵А коли молитесь, прощайте тим, проти кого щось погане маєте, щоб і Отець ваш на Небесах міг простити вам гріхи ваші».²

Звідки Ісусова влада?

^{27–28}І повернулися вони до Єрусалиму. Коли Ісус походжав храмом, підійшли до Нього первосвященики, книжники й старійшини і запитали: «Але якою владою Ти чиниш такі дії? Хто дав Тобі владу таку?» ²⁹Ісус сказав їм: «Я поставлю вам запитання, і якщо дасте відповідь, то розкажу вам, якою владою Я все те чиню. ³⁰Іоанове хрещення — то від Неба, чи від людей? Відповідайте ж Мені».

³¹Вони почали обговорювати між собою, промовляючи: «Якщо ми скажемо, що від Неба, то Він запитас: «Чому ж тоді ви не повірили Іоану?» ³²А якщо ми скажемо:

«Від людей», то люди розгніваються на нас». (Вони боялися людей, бо люди вірили, що Іоан був справді пророком). ³³Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо». Тоді Ісус сказав їм: «Отож і Я не скажу вам, якою владою чиню те все».

Притча про підступних виноградарів

12 І розповів їм Ісус притчу: «Один чоловік насадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, видовбав чавило, звів башту. Потім віддав усе те в оренду виноградарям та й пішов мандрувати. ²Як настанала пора, він послав слугу свого до виноградарів, щоб одержати свою частку врожаю. ³Але ті схопили слугу, побили та й відіслали ні з чим. ⁴Тоді господар послав другого слугу. Але виноградарі тому розбили голову й безсоромно з нього познущалися. ⁵Господар послав третього, та цього орендарі вбили. Знову й знову він посилав слуг, а виноградарі кого з них били, а кого й убивали.

⁶З ним лишився тільки улюблений син його. То зрештою він послав сина. Він міркував так: «Сина мого вони мусять поважати!» ⁷А ті орендарі вирішили між собою: «Це спадкоємець, нумо заб'ємо його, то й спадщина буде нашою!» ⁸То вони його схопили, вбили, й викинули тіло за виноградник.

⁹Що ж буде робити власник виноградника? Він піде та вб'є орендарів, а виноградник віддасть в оренду іншим. ¹⁰Чи не читали ви у Святому Письмі:

«Той камінь, що його будівельники відкинули, став наріжним каменем.

¹¹ Так Господь зробив,
І дивовижно це для нас.»

Псалми 118:22–23

¹²Почувши це, первосвященики й книжники почали вигадувати, як би схопити Ісуса, але побоялися народу. Бо ж вони зрозуміли, що ця притча — про них самих. То вони залишили Ісуса та й пішли собі.

Цезареві — цезарево, а Богові — Богове

¹³І підіслали вони до Ісуса деякого з фарисеїв та іродіанців, аби ті зловили Його на слові. ¹⁴Ті підійшли до Нього й сказали: «Вчителю, ми знаємо, що Ти чесний і прямий і не зважаєш на те, хто що подумає,

¹Вірш 17 Ісаї 56:7, Єремїя 7:11.

²Вірш 25 Деякі грецькі рукописи Євангелії містять вірш 26: «Але якщо ви не прощасте, то й Отець Небесний не простить вам гріхів ваших».

і Тебе не обходить, яку посаду обіймає людина, — Ти правдиво наставляєш на Божу путь. Чи це справедливо — сплачувати податки цезареві, чи ні? Мусимо ми платити їх, чи не мусимо?»

¹⁵Та Ісус зрозумів їхнє лицемірство й відказав: «Навіщо ви перевіряєте мене? Принесіть динар, щоб Я міг подивитися на нього». ¹⁶Вони принесли, й Ісус запитав: «Хто тут зображений, і чиє ім'я тут написане?» Вони відповіли: «Цезареве». ¹⁷Тоді Ісус сказав їм: «То віддайте цезареві цезарево, а Богові — Богове». І вони були вражені.

Ісус і саддукеї

¹⁸А то підійшли до Нього саддукеї (це ті, що стверджують, ніби не буде воскресіння)¹. І питають Його: ¹⁹«Вчителю, Мойсей написав для нас: «Якщо у когось помер брат і залишить вдову, а дітей у них не було, то брат мусить узяти шлюб із вдовою і завести з нею дітей для продовження братового роду». ²⁰От було собі семеро братів. Перший брат одружився та й помер, не залишивши дітей. ²¹Другий брат узяв шлюб із його вдовою і також помер, не залишивши дітей. Те ж саме й з третім братом. ²²Жоден із семи не залишив діточок. Зрештою жінка також померла. ²³Воскреснувши, коли люди повстануть з мертвих, чиєю дружиною вона буде? Бо ж усі семеро мали її за дружину».

²⁴Ісус відповів їм: «Звісно, причиною вашої помилки є те, що ви не знаєте Святого Письма, ані сили Божої. ²⁵Адже, коли люди повстануть із мертвих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходитимуть. Вони будуть, як ті ангели небесні. ²⁶А щодо воскресіння з мертвих, чи не читали ви в Книзі Мойсеевій, де йдеться про кущ? Як Бог сказав Мойсееві:

«Я Бог Авраама, Бог Ісаака
і Бог Якова».

Вихід 3:6

²⁷Він не є Богом мертвих, Він — Бог живих². Ви глибоко помиляєтесь».

¹Саддукеї аристократична юдейська секта, що об'єднувала раціоналістів. Вони не вірили в безсмерття душі, воскресіння мертвих тощо.

²Він ... живих Це вказує на те, що Авраам, Ісаак і Яків мали бути живими.

Яка заповідь найважливіша?

²⁸Один із книжників, наблизившись, слухав усю цю розмову. Побачивши, як добре Ісус відповів саддукеям, він запитав Його: «Яка заповідь є найважливішою з усіх?» ²⁹Ісус відповів: «Ось найголовніша заповідь: «Слухай, Ізраїлю! Господь наш Бог — єдиний Господь. ³⁰Тож любіть Господа Бога свого усім серцем, усією душею, всім своїм розумом і всією силою своєю»³. ³¹Друга за важливістю заповідь така: «Любіть ближнього свого, як себе самого»⁴. Важливішої заповіді, ніж оці дві, — немає».

³²І книжник погодився: «Добре сказано, Вчителю. Ти маєш слушність: Бог — єдиний, і немає іншого, крім Нього. ³³І що любити Його всім серцем, усім розумінням і всією силою, і любити ближнього свого, як себе самого, — то є багато важливіше за всі цілопалення й жертви».

³⁴Почувши таку мудру відповідь, Ісус сказав книжникові: «Ти недалекий від Царства Божого». Після цього вже ніхто не відважився Його питати про щось.

Чи є Христос Давидовим сином?

³⁵Навчаючи у храмі, Ісус говорив: «Як можуть книжники стверджувати, що Христос є сином Давидовим?»⁵ ³⁶Адже сам Давид, якого надихнув Дух Святий, казав:

«Господь Бог мовив до Господа мого:
«Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
до ніг Твоїх».

Псалми 110:1

³⁷Тобто Давид сам називає Христа Господом своїм. То як же може Христос бути сином Давидовим?»

І величезний натовп слухав Його з задоволенням.

Ісус говорить про книжників

^{38–39}І навчаючи, Ісус казав: «Стережіться книжників, які полюбляють прогулюватися у своїх довгих одежах, щоб усі шанобливо вітали їх на ринку, і щоб для них були

³Вірш 30 Повторення Закону 6:4–5.

⁴Вірш 31 Левит 19:18.

⁵Давид цар Ізраїльський, нар. 1085 р. до н. е. Видатний воєначальник, поет, мудрець.

найпочесніші місця в синагогах і найвигідніші місця на бенкетах.⁴⁰ Вони оббирають і об'їдають вдів і про людське око творять довгі молитви. Їх буде покарано найтяжче».

Удовина пожертва

⁴¹Ісус сів навпроти скарбнички й почав стежити, як люди роблять пожертви, кладуть гроші до скарбнички. Й чимало багатіїв залишали там значні суми.⁴² Аж ось підійшла бідна вдова й поклала дві дрібні мідні лепти¹, вартість яких становила одну квадру².⁴³ То Ісус зібрав Своїх учнів і сказав їм: «Правду кажу вам: ця бідна вдова пожертвувала більше, ніж усі інші, хто залишав гроші в скарбничці.⁴⁴ Бо всі вони давали від лишка свого, а вона — з убогства свого, все, що мала, свій прожиток увесь».

Ісус говорить про руйнування Єрусалимського храму

13 Коли Ісус виходив з храму, один з учнів Його сказав: «Вчителю, поглянь, які дивовижні споруди, з якого чудового каміння збудовані!»² Та Ісус йому сказав: «Ти бачиш ці величні споруди? Каменя на камені тут не лишиться; всі вони будуть скинуті додолу».

³ Коли Ісус сидів на Оливній горі, навпроти храму, Петро, Яків, Іоан та Андрій запитали Його на самоті: ⁴«Скажи нам, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що все це близьке до здійснення?»

⁵ Тоді Ісус повів таку мову: «Стережіться, щоб ніхто не ошукав вас.⁶ Багато буде таких, що прийдуть і скажуть: «Я — Той Самий», і багатьох вони обдурять.⁷ Як ви почуєте про війни або відгомін воєн, не треба лякатися; це мусить статися, але це ще не кінець.⁸ Бо народ повстане проти народу, а царство — проти царства. Землетруси траплятимуться в різних кінцях світу, буде голод. То лиш починатимуться пологові перейми.

⁹ Більше стережіться себе самих! За те, що ви йшли за Мною, вас кидатимуть до судів, вас битимуть по синагогах, вас ставитимуть перед очі можновладців і

царів, аби ви їм свідчили.¹⁰ Але спершу Добру Звістку треба донести до всіх народів.¹¹ Коли ж вас схоплять і поведуть до суду, не варто наперед хвилюватися, що сказати, — скажете те, що Бог дасть вам сказати у той час. Бо то говоритимете не ви, а Дух Святий промовлятиме вашими устами.

¹² І брат видасть брата на смерть, а батько — дитину свою. А діти повстануть на батьків своїх і віддадуть їх на смерть.¹³ І вас усі ненавидітимуть за те, що йшли ви за Мною. Але той, хто стерпить усе це до кінця, — матиме спасіння.

¹⁴ Коли ви побачите «гидоту спустошення»³, що запанує там, де бути їй не слід (читач має зрозуміти, про що йдеться), ті, хто лишатиметься в Юдеї, муситиме рятуватися втечею в гори.¹⁵ Хто сидітиме на даху своєї оселі, не матиме часу спуститись і забігти в дім, щоб щось взяти із дому.¹⁶ А хто буде у полі, хай не вертається по одяжину.¹⁷ А як же то тяжко буде в ті дні для вагітних та для жінок із немовлятами на руках!¹⁸ Моліться, аби хоч не взимку те трапилося.¹⁹ Бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку, коли Бог сотворив його, і тепер. Та й пізніше такого більш не буде.²⁰ І якщо б Господь не скоротив дні оті, — то ніхто б уже не врятувався. Але Він скоротив дні ті задля тих обраних, кого Він уподобав.

²¹ А коли хтось скаже вам: «Погляньте, ось Христос!» або «Погляньте, ото Він», не вірте цьому.²² Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива, аби ошукати обраних, якщо це можливо.²³ То ж стережіться. Я все вам розповів наперед.

Поява Сина Людського

²⁴ Але в ті дні, після часу лиха,

«сонце затьмариться,
і місяць не розіллє свого світла,
²⁵ і зірки попадають з небес,
і сили небесні здригнуться.»

Ісая 13:10, 34:4

¹Лепта — дрібна юдейська монета.

²Квадра — дрібна римська монета. Приблизно рівновартісна двом лептам.

³Коли ... спустошення» Даниїл 9:27.

²⁶І тоді люди побачать Сина Людського, що йтиме хмарою, з великою силою і величчям. ²⁷І Він пошле Своїх ангелів, і збере всіх обраних людей з чотирьох вітрів, від краю землі до краю неба. ²⁸Затвердіть цей урок фігового дерева: коли на ньому з'являються тендітні пагони й розбруньковується листя, ви знаєте, що наближається літо. ²⁹Так само й ви: коли почнуться всі ці події, знайте — час настає, він уже на порозі. ³⁰Напевно кажу вам: ще й покоління це не промине, як усе те трапиться. ³¹Небо й земля можуть зникнути, а слова Мої залишаться. ³²Коли той день і та година настануть, про те невідомо нікому — ні ангелам небесним, ані Синові, лиш Отець знає. ³³Пильуйте! Будьте насторожі! Бо вам не відомо, коли час настане.

³⁴Це як той чоловік, що вирушає в мандрівку. Він покидає дім, залишаючи слугам доручення — кожному в залежності від його обов'язків. А воротареві наказує пильнувати. ³⁵Так і ви мусите пильнувати, оскільки не знаєте, коли господар маєтку повернеться — увечері, опівночі, з першими півнями чи вранці. ³⁶Якщо він з'явиться зненацька, не дайте йому заскочити вас сонного. ³⁷Тож що кажу вам, те й усім кажу: «Будьте напоготові!»

Задум убити Ісуса

14То було якраз за два дні до Пасхи та Свята Прісних Хлібів¹. Первосвященники та книжники шукали, як би обманом схопити та вбити Ісуса. ²Вони говорили між собою: «Тільки це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватись».

Помазання Ісуса благовоннями

³Коли Ісус був у Вефанії і сидів за столом у домі Симона, хворого на проказу, підійшла до Нього жінка з алебастровою посудиною, наповненою дорогоцінними пахощами з нард². Вона розбила посудину

й вилила мирро³ Ісусові на голову. ⁴Деякі з присутніх дуже розсердилися й загомоніли поміж себе: «Навіщо таке марнотратство на мирро! ⁵Чи не краще було би продати мирро? Це принесло б понад тридцять динарів, які можна було б роздати бідним,» — суворо сварили жінку.

⁶Та Ісус сказав: «Облиште її. Навіщо докучаєте жінці? Вона зробила добре діло для Мене. ⁷Бо бідняки завжди будуть з вами, то й допомагати їм ви зможете, коли схочете. А Я буду з вами не завжди. ⁸Вона зробила, що змогла. Вона заздалегідь змастила Моє тіло, щоб приготувати до похорону. ⁹Правду кажу вам: хоч би де проповідувалася по світу Євангелія, завжди згадуватимуть, що ця жінка зараз зробила на пам'ять про неї».

Юдина зрада

¹⁰Юда ж Іскаріот, один з дванадцяти апостолів, пішов до первосвящеників, щоб виказати їм Ісуса. ¹¹Ті були дуже втішені, почувши його, й пообіцяли добре заплатити. Тож Юда почав вишукувати зручний час, аби видати їм Ісуса.

Таємна вечеря Ісуса з Його учнями

¹²Першого дня Опрісноків, коли було принесене в жертву пасхальне ягня, Ісусові учні запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» ^{13–14}І Він послав двох Своїх учнів, сказавши: «Ідіть у місто, і там зустрінете чоловіка, що нестиме жбан води. Ідіть за ним, і куди він зайде по дорозі, скажіть господареві тієї оселі: «Вчитель питає: «Де Моя кімната, де Я зі Своїми учнями міг би Пасхальну вечерю спожити?» ¹⁵І він приведе вас у велику прибрану, приготовану, мебльовану світлицю, що нагорі. Там і приготуйте нам усе для вечері».

¹⁶Отож учні пішли до міста, і все сталося так, як Він казав їм. І приготували вони Пасхальну вечерю. ¹⁷Як настав вечір, прийшов Ісус із дванадцятьма. ¹⁸І коли вони їли за столом, Ісус сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто зараз їсть зі Мною, видасть Мене».

¹Свято Прісних Хлібів (або Опрісноки) одне з трьох найголовніших юдейських свят. Відзначалося з 14-го по 21-й дні весняного місяця нісана — на честь річниці історичного виходу ізраїльського народу з Єгипту (Вихід).

²Нард пахуча олія. Добувалася з корінців, які збирали в Гімалайських горах.

³Мирро ароматична олія, що вживалася як у косметичних цілях, так і для змащення померлих.

¹⁹Вони дуже засмутилися і кожен домагався: «Певне, це не я?» ²⁰Він відказав їм: «Один з дванадцятьох, хто вмочує хліб зі мною в одну миску. ²¹І Син Людський піде на смерть, як було написано про Нього в Святому Письмі. Але горе тому, хто видасть Сина Людського. Краще б йому було ніколи не народжуватися».

²²Під час учти Він узяв хлібину, віддав дяку, переломив і дав їм зі словами: «Візьміть: їжте, це тіло Моє». ²³Потім узяв Він чашу, сотворивши вдячну молитву, передав учням Своїм, і всі пили з неї. ²⁴І сказав Він: «Це кров Моя, що засвідчує новий Заповіт Божий людям Його. Це кров, що проллється на користь багатьох людей. ²⁵Правду кажу вам, що не питиму більш плоду виноградного аж до того дня, коли нове питиму його в Царстві Божому».

²⁶І заспівали вони хвальної пісні й подалися на Оливну гору. ²⁷І сказав їм Ісус: «Усі ви втратите віру, бо написано:

«Як ударю пастиря,
то й вівці порозбігаються».

Захарія 13:7

²⁸Але як Я воскресну від смерті, то піду до Галилеї раніше за вас».

²⁹Та Петро мовив: «Навіть якщо всі віру втратять, то я не втрачу». ³⁰Тоді сказав йому Ісус: «Істинно кажу тобі: сьогодні — саме цієї ночі — ще до того, як двічі проспівас півень, ти тричі зречешся Мене». ³¹Та Петро й далі вперто наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». Та й інші обіцяли те саме.

³²Потім прибули вони до місцини, що називалася Гефсиманією. І сказав Ісус учням своїм: «Посидьте тут, поки Я помолюся». ³³Він узяв з собою Петра, Якова та Іоана. Ісус почав тужити й побиватися. ³⁴І сказав Своїм учням: «Душа моя переповнена смертельною скорботою. Побудьте тут, на чатах». ³⁵І відійшовши трохи подалі, припав до землі й молив, щоб, якщо то можливо, обминула Його лиха година. ³⁶І молив Він: «Абба¹, Батьку, все підвладне тобі. Забери цю чашу страждань від Мене. Але чини за Своєю волею, а не за Моєю».

¹Абба — слово, яким ізраїльські діти зверталися до батька.

³⁷І приходять Ісус і бачить, що сплять Його учні, і звернувся Він до Петра: «Симоне, ти спиш? Хіба ж не міг ти лише годину не спати? ³⁸Пильнуйте і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо прагне дух, та тіло слабке». ³⁹І знову відійшов Він і молився, кажучи те саме. ⁴⁰І знову повернувся Ісус і побачив, що учні Його сплять — очі заспані. І знічені, вони не знали, що й сказати. ⁴¹І підійшов Він утретє й сказав їм: «Ви все ще спите та відпочиваєте? Досить. Час настав. Сина Людського видають у руки грішникам. ⁴²Вставайте! Ходімо! Дивіться, ось зрадник мій наближається «.

Як арештували Ісуса

⁴³І саме в ту мить, коли Ісус казав це, з'явився Юда, один з дванадцятьох. А з ним юрба з мечами та кілками, — їх наслали первосвященики, книжники та старійшини. ⁴⁴Зрадник подав їм знак: «Кого я поцілую, той і є. Хапайте Його і беріть під варту».

⁴⁵Юда підійшов до Ісуса й каже: «Учителю!» І поцілував Його. ⁴⁶Тоді схопили Ісуса і взяли Його під варту. ⁴⁷Один із тих, хто стояв поруч із Ним, витягнув свого меча і вдарив прислужника первосвященика й відрубав йому вуха. ⁴⁸Тоді звернувся до них Ісус зі словами: «Ви прийшли, щоб схопити Мене, як розбійника — з мечами та киями. ⁴⁹Щодня був Я з вами, навчаючи вас у храмі, але ви не хапали Мене. Та написано в Святому Письмі має збутися». ⁵⁰І всі учні Ісусові кинули Його й втікли.

⁵¹⁻⁵²Серед тих, хто йшов за Ісусом, був один юнак, загорнений у лляну ряднину на голе тіло. Його також намагалися схопити, але він кинув ту ряднину і втік голий.

⁵³Повели Ісуса до головного первосвященика. І зібралися всі первосвященики, старійшини та книжники. ⁵⁴А Петро звіддалік ішов за Ісусом назирці та й прийшов прямо на подвір'я первосвященика. І сидів там із охоронцями, гріючись біля багаття.

⁵⁵Первосвященики і вся рада намагалися вишукати свідчення проти Ісуса, щоб стратити Його, але нічого знайти не могли. ⁵⁶Хоча багато хто лжесвідчив проти Нього, але всі ті свідчення не трималися купи. ⁵⁷Деякі з присутніх вставали й зводили

наклепи на Ісуса, кажучи: ⁵⁸«Ми самі чули, як Він говорив: «Я зруйную цей храм рукотворний і за три дні зведу інший — нерукотворний». ⁵⁹Але й в цьому їхні свідчення не узгоджувалися одне з другим. ⁶⁰Тоді встав головний первосвященик перед ними і запитав Ісуса: «Що свідчать ці люди про Тебе?»

⁶¹Але Він змовчав, не відповів нічого. Головний первосвященик знову запитав Його: «Ти Христос, Син Благословенного Бога?» ⁶²Ісус відповів: «Я! І побачите ви Сина Людського, який сидітиме праворуч від Всемогутнього. І наближатиметься Він по хмарах небесних». ⁶³Первосвященик роздер на собі одяг і сказав: «Навіщо тут іще якісь свідки? ⁶⁴Ви чули це богохульство. Яка ваша думка?» І всі вони визначили, що Ісус заслуговує на смерть. ⁶⁵І почали плювати на Нього, накривати Його обличчя й бити Його, кажучи: «Пророкуй!» Тоді слуги схопили Його й били Його по обличчю.

Петро зрікається Ісуса

^{66–67}А Петро якраз був унизу, на подвір'ї. Тут прийшла одна зі служниць головного первосвященика і, побачивши Петра, який грівся біля вогнища, пильно подивилася на нього й сказала: «Ти також був із тим Назаретянином, Ісусом».

⁶⁸Та Петро заперечив словами: «Я не знаю і не розумію, про що ти говориш». І він пішов до виходу, аж тут заспівав півень. ⁶⁹Але та дівчина-служниця, що побачила його, знову почала говорити всім, хто там стояв: «Цей чоловік — один із них!»

⁷⁰І знову Петро заперечив це. Але за мить ті, хто був там, сказали Петрові: «Безперечно, ти один із них, адже ти також галилеянин».

⁷¹Петро почав божитися та присягатися: «Не знаю я Того Чоловіка, про Якого ви говорите!» ⁷²Тієї ж миті вдруге проспівав півень. І згадав Петро Ісусові слова, звернені до нього: «Ти тричі зречешся Мене ще до того, як двічі проспівася півень». І він зарідав.

Суд у Понтія Пилата

15 А як настав ранок, первосвященики разом зі старійшинами, з книжниками

і з усім Синедріоном¹ надумали, що робити. Вони зв'язали Ісуса, повели й передали Його Пилатові². ²І Пилат запитав Його: «Ти — цар Юдейський?» Ісус відповів: «Це ти сказав». ³А первосвященики звинувачували Його в багатьох злочинах. ⁴Пилат знову запитав Його: «Ти не збираєшся відповідати? Але ж поглянь, скільки звинувачень висунено проти Тебе!» ⁵Але Ісус і далі не відповідав. Пилат був збентежений.

Пилат намагається звільнити Ісуса

⁶На Пасху Пилат за звичаєм відпускав на волю одного з приречених злочинців, за якого просили. ⁷Серед ув'язнених бунтівників був чоловік на ім'я Варавва. Вони були винні у вбивствах. ⁸Прийшли люди й просили Пилата зробити те, що він зазвичай робив для них.

⁹Пилат запитав їх: «Чи хочете ви, щоб я відпустив царя Юдейського?» ¹⁰Він так запитав, бо знав, що первосвященики передали йому Ісуса через заздрощі. ¹¹Та первосвященики підбурювали натовп просити Пилата відпустити Варавву замість Ісуса.

¹²Але Пилат знову звернувся до них із запитанням: «Що ж ви тоді хочете, щоб я зробив з тим, кого ви називаєте царем Юдейським?» ¹³У відповідь натовп загукав: «Розіп'яти Його!» ¹⁴Однак Пилат запитав: «За що? Який на Ньому злочин?» Та вони загорлали ще дужче: «Розіп'яти Його!» ¹⁵Пилат хотів догодити юрбі то й відпустив Варавву. А Ісуса наказав бити різками та віддав розіп'яти.

¹⁶Пилатові воїни відвели Його до преторії³ і скликали цілий відділ воїнів. ¹⁷Вони наділи на Ісуса багряницю⁴, а на голову Йому сплели терновий вінок. ¹⁸І почали глузливо вітати Його: «Вітаємо, царю Юдейський!» ¹⁹І били Його ціпком по голові, й плювали на Нього, й при тому самі падали на коліна, вклоняючись Йому. ²⁰А як скінчили вони знущатися й насміхатися з Нього, то скинули з Нього багряницю і

¹Синедріон — верховний суд Юдеї.

²Понтій Пилат — римський намісник Юдеї в 26–36 рр н. е.

³Преторія — латинська назва приміщення, де перебував прокуратор.

⁴Багряниця — накидка багряного кольору.

вдягли на Нього Його вбрання. І повели Його на розп'яття.

Страта

²¹А по дорозі зустріли Симона Кири- неянина, який повертався з поля (він був батьком Олександра і Руфа). Воїни примусили його нести хрест, що призначався для Ісуса. ²²І привели вони Ісуса на місце, що називалося Голгофою (це означало «Череповище»). ²³Вони запропонували Йому вина, змішаного з мирром, та Він відмовився. ²⁴І тоді Ісуса розп'яли. І воїни почали ділити між собою Його вбрання, кидаючи жереб, кому що дістанеться. ²⁵Була дев'ята година ранку, коли розп'яли Ісуса. ²⁶На табличці було написане офіційне звинувачення: «ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ».

²⁷Разом із Ним розп'яли двох розбій- ників — одного по праву руку від Нього, другого — по ліву.¹ ²⁹Проходячи повз, люди ображали Його. Вони хитали головами й примовляли: «Овва! Ти ж нахвалявся геть зруйнувати храм і вібудувати знову за три дні. ³⁰То зійди з хреста, врятуй хоча б Себе Самого!» ³¹Так само насміхалися з Нього й первосвященики й книжники і перемовлялися між собою: «Він рятував інших, а Себе врятувати не може!» ³²Хай же цей Христос, цей цар Ізраїльський зараз зійде з хреста, щоб ми пересвідчилися й повірили в Нього». І навіть ті, що були розп'яті разом з Ним, також ображали Його.

Смерть Ісуса

³³Опівдень темрява настала на всій землі — до третьої години. ³⁴А о третій Ісус вигукнув дужим голосом: «Елої, Елої, лама савахфани?», що в перекладі означає: «Боже Мій, Боже Мій, навіщо Мене ти покинув?»² ³⁵Коли це почули ті, що стояли навколо, вони заговорили: «Послухайте, Він гукає Іллю». ³⁶А один чоловік підбіг, намочив губку оцтом, настромив її на тростину й дав Ісусові напитися. А сам каже: «Заждіть! Зараз побачимо, чи з'явиться Його Ілля й чи зніме Його з хреста». ³⁷Ісус голосно скрикнув і помер.

³⁸І завіса в храмі роздерлася надвоє — від верху й до самого долу. ³⁹Коли центуріон,³ що стояв поблизу, побачив, як Ісус помер, він промовив: «Цей чоловік справді був Сином Божим!»

⁴⁰Кілька жінок дивилися здалеку. Серед них були й Марія Магдалена, й Марія — мати Якова — молодшого та Йосипа, і Саломія. ⁴¹Вони супроводжували Ісуса в Галилеї і піклувалися про Нього. Було також і багато інших жінок, які прийшли за Ним до Єрусалиму.

Похорон Ісуса

^{42–43}Настав вечір. І оскільки це був день приготувань (день перед суботою), то прийшов Йосип з Ариматеї. То був поважний радник, який також чекав на з'яву Царства Божого. Він хоробро пішов до Пилата й попросив віддати йому тіло Ісусове. ⁴⁴Пилат був здивований, що Ісус помер на хресті так скоро, то він погукав центуріона й запитав його, як давно помер Ісус. ⁴⁵А вислухавши доповідь центуріона, звелів віддати Ісусове тіло Йосипові.

⁴⁶Йосип придбав полотняну одежину, зняв Ісусове тіло з хреста, загорнув Його в полотно й поклав у склеп, що був висічений у скелі. Потім прикотив камінь і затулив ним вхід до склепу. ⁴⁷А Марія Магдалена та Марія — Йосипова мати бачили, де поховано Ісуса.

Воскресіння Ісуса

16Коли минула субота, Марія Магдалена, Марія — мати Якова, й Саломія придбали пахоців, аби намастити Його тіло. ²І рано-вранці, тільки-но зійшло сонце в перший день тижня⁴, вони прийшли до склепу. ³І казали одна одній: «Хто ж нам відкотить від входу той камінь?»

⁴Та наблизившись, помітили, що той камінь, такий великий, хтось уже відкотив убік. ⁵А ввійшовши до склепу, побачили, що праворуч сидить молодий чоловік, убраний в білу тогу. Жінки були вражені. ⁶А він каже: «Не бійтеся! Ісус з Назарету, що був розп'ятий, воскрес! Однак тут Його зараз

¹Вірш 27 Деякі грецькі рукописи наводять вірш 28, у якому мовиться: «І збулося сказане в Святому Письмі: «Його вважалося за розбійника».

²Вірш 34 Псалми 22:1.

³Центуріон командир центурії (підрозділу) в римському легіоні.

⁴І рано-вранці ... тижня В Ізраїлі тиждень починався з неділі.

немає. Можете оглянути те місце, де Він лежав. ⁷Але от що: йдіть до Його учнів і Петра і скажіть їм: «Він буде в Галилеї раніше, ніж ви. Там ви знайдете Його, як Він і обіцяв вам». ⁸То жінки вийшли звідти й побігли геть від поховання, приголомшені й охоплені страхом. І, нажахані, вони нікому нічого не сказали¹.

**Ісус являється Марії Магдалені
та учням Своїм**

⁹Після Свого воскресіння, рано-вранці першого дня тижня Ісус насамперед з'явився перед Марією Магдаленою, з якої Він був вигнав сімох нечистих. ¹⁰Вона пішла й розповіла про це тим, хто раніше був з Ним. Вони тужили й ридали. ¹¹А почувши, що Він живий, і що вона бачила Його, учні не могли повірити.

¹²По тому Ісус у іншій постаті явився перед двома Своїми учнями, коли ті йшли по дорозі на село. ¹³Вони повернулися й розповіли про все іншим, але ніхто не повірив і їм.

Ісус являється одинадцятьом апостолам

¹⁴Згодом Ісус явився одинадцятьом апостолам, коли вони обідали. Ісус почав докоряти їм за їхнє невір'я і їхню впертість — що не повірили вони тим, хто бачив Його, воскреслого з мертвих. ¹⁵Він говорив їм: «Ідіть по всьому світові й проголошуйте Благовість Божу всім Божим створінням. ¹⁶Хто повірить і охреститься, той буде спасений. А хто не матиме віри, той приречений. ^{17–18}Тих, хто вірить, супроводжуватимуть чудесні знамення: Моїм ім'ям вони виганятимуть нечистого, вони заговорять невідомими їм раніше мовами, вони гадюк братимуть голими руками, а якщо вип'ють отруту, вона не візьме їх. Вони покладатимуть руки свої на хворих, і ті зцілюватимуться». ¹⁹Отак промовивши, Господь Ісус був взятий на Небо, і там Він сів по праву руку від Бога.

²⁰Апостоли ж вирушили по всіх усядах проповідувати, і Господь ішов з ними разом і чудесними знаменнями підтверджував Слово.

¹**Вірш 8** У деяких грецьких рукописах цей вірш є останнім у Євангелії від Марка.